

LÆSEKONFERENCEN

– DET EVALUERENDE MØDE OM KLASSENS SKRIFTSPROGSUNDERVISNING

AF SIGRID MADSBJERG, LÆSEKONSULENT, PÆDAGOGISK PSYKOLOGISK RÅDGIVNING, BORNHOLMS REGIONSKOMMUNE
HELLE VAABENGAARD, LÆSEVEJLEDER, PARADISBAKKESKOLEN AFDELING NEXØ, BORNHOLMS REGIONSKOMMUNE

Læsekonferencen er et evaluerende møde om klassens skriftsprogsundervisning og de enkelte elevers forventede fremgang. Her diskuteres og rådgives om, hvordan lærerteamet bedst muligt kan sikre en differentieret undervisning for alle elever.

For skolerne på Bornholm har læsekonferencerne igennem de sidste 15 år vist sig at være et værdifuldt værktøj, der kvalificerer skriftsprogsundervisningen. Alle er glade for møderne, og lærerne har ikke længere oplevelsen af at være til eksamen. I stedet giver de udtryk for, at de ser det som et positivt og fremadrettet møde, hvor de får masser af råd, vejledning og gode ideer til den fortsatte læse-skriveundervisning i alle fag.

Husk hv-ordene

Forud for en læsekonference er det en god idé at tænke på Rudyard Kiplings lille digt fra 1902, der indeholder de relevante, åbne spørgsmål til lærerens undervisning, som fx:

I keep six honest serving-men.
They taught me all I knew.
Their names are What and Why and When
and How and Where and Who.

Med inspiration fra dette kan man spørge sig selv:

1. Hvad har du undervist i?
2. Hvorfor har du valgt det fokus?
3. Hvornår skal undervisningen evalueres?
4. Hvordan vil du tilrettelægge undervisningen?
5. Hvor vil du lægge fokus i den kommende undervisning?
6. Hvem har haft udbytte af undervisningen, og hvem har ikke?

Hvad, hvorfor, hvornår, hvordan, hvor og hvem kan bringes i spil i vekslende rækkefølge og anvendes som disposition for læsekonferencer, men de kan også bruges som en indre huskeliste ved samtaler og klasserumsobservationer.

Læsekonferencen

Læsekonferencen er et møde om klassens læse- og skriveudvikling i forhold til de enkelte elevers ressourcer og potentialer – og lærerens undervisning. På skoler med en fast klasseteamstruktur vil hele lærerteamet naturligt være deltagere i konferencen. Det vil tydeliggøre teamets fælles ansvar for elevernes læseudvikling.

Kernen i konferencen er den kvalificerede og kvalificerende samtale om elevernes resultater og de pædagogiske konsekvenser af læse- og skriveundervisningen. Læsekonferencen er ikke blot skolelederens men også læsekonsulentens og læsevejlederens platform. Læsevejlederen er både mødeleder og ansvarlig for, at der skrives beslutningsreferat, der til slut godkendes af alle mødedeltagere.

Læsekonferencen må gerne opfattes som en ganske særlig og væsentlig begivenhed i såvel skolens som den enkelte lærers hverdag. Det er ikke en eksamen med grøn dug og censor; det er et vigtigt møde om den enkelte klasses læseudvikling og læseundervisning. Det signaleres ved, at konferencen finder sted på skolelederens kontor. Mange skoleledere sørger også for, at dette tydeligt signaleres ved fx at servere kaffe/te, brød og frugt, – som man gør, når der kommer gæster.

Deltagerne i læsekonferencen vil som regel være klassens dansklærer, den koordinerende speciallærer eller en speciallærer, der er fast tilknyttet klassen, en repræsentant fra skolens ledelse og læsevejlederen, men kredsene af deltagere kan udvides efter behov. Det vil ofte være enten psykologen eller talehørelæreren alt efter, hvilken viden og hvilke kompetencer der er brug for at supplere med.

Det er en god idé, hvis der på den enkelte skole skabes tradition for at afholde læsekonferencer to gange om året. På den måde sikres det, at det bliver ukontroversielt at afholde konferencerne, også fordi der afholdes konferencer om alle klasser – også om

klasser, hvor der tilsyneladende ikke er vanskeligheder i forhold til elevernes læse- og skriveudvikling.

Der bør forud for konferencen foreligge evalueringmateriale, så der er noget konkret at tage udgangspunkt i. Det kan fx være resultatopgørelser fra pædagogiske test og iagttagelsesmateriale til vurdering af læsning og skrivning. De anvendte evalueringmateriale vil variere efter klassetrin og efter arbejdet i den konkrete klasse, men vil som oftest bestå af eksempler på elevprodukter, standardiserede klasselæseprøver eller resultater fra de nationale test i læsning, elevportfolier, elevplaner mm.

På konferencen vil der derfor blive diskuteret mål, midler, metoder, hvilken sammenhæng undervisningen har indgået i, klassens/skolens årsplan, Fælles Mål og Trinmål. Hvad er der undervist i? Hvilke materiale er anvendt? Hvordan er undervisningen organiseret? Og i det hele taget de didaktiske overvejelser over samspillet mellem mål, midler og metoder, der er en nødvendig forudsætning for en dynamisk udvikling.

Rollefordeling blandt læsekonferencens deltagere

Læsevejlederen er mødeleder og har således ansvar for at mødet afvikles efter de aftalte retningslinjer. Læsevejlederen skriver referat af mødet.

Dansklæreren/lærerteamet er hovedpersonerne. Dansklærerens vigtigste forudsætninger er kendskab til klassens og den enkelte elevs skrive-læseundervisning og læse-skriveudvikling. De øvrige lærere i teamet, der også støtter op om elevernes læsning i fagene, får her suppleret deres viden på området.

Den koordinerende specialundervisningslærer kan deltage i samtalen med sin særlige viden om læsevanskeligheder og kendskab til enkelte elever samt med sin viden om, hvilke støtteforanstaltninger skolens specialundervisning kan tilbyde.

Læsekonsulentens afsæt er skolens læsepolitik, klassens læseprøveresultater sammenholdt med Trinmål for læsning og beskrivelsen af undervisningen.

Skolelederen eller dennes repræsentant, der har det pædagogiske ansvar, får gennem samtalen indsigt i den enkelte klasses skriftsprogsudvikling.

Det er vigtigt, at de mange deltagere i læsekonfe-

rencen er helt sikre på og anerkender såvel egne som andres roller. Det er ligeledes vigtigt, at det ved alle læsekonferencer fremgår, at deltagerne har absolut tavshedspligt, hvis der kommer personfølsomme oplysninger frem om elever, forældre eller lærere. Skal der indhentes eller afgives oplysninger til eller fra anden instans, er det alene skolelederen, der gør det. Den af konferencedeltagerne, der sidder inde med personfølsomme oplysninger om fx omsorgssvigt, må derfor rette henvendelse til skolens leder og ad denne vej indgå aftaler om eventuel underretning til socialforvaltningen.

Efter læsekonferencen

Læsekonferencen retter først og fremmest opmærksomheden mod, hvordan læseundervisningen kan differentieres og dermed også på, hvilke muligheder for yderligere differentiering der evt. kan være behov for at iværksætte. Det må ske i samarbejde med klassens øvrige lærere, fordi konferencen har fokus på hele klassens læseudvikling. Derfor vil det ofte være nødvendigt at følge konferencen op med møder om enkelte elever samt med samtaler med elever og forældre. På disse møder kan der gives en vurdering af den enkelte elevs læse- og skriveudvikling og (skrift)sproglige færdigheder, og der kan foreslås ændringer i elevens undervisning, så kravene tilpasses elevens forudsætninger.

Ved afslutningen af den enkelte læsekonference udfyldes ark med „Status- og handleplan“, hvor det fremgår, hvem der er ansvarlig for, at de indgåede aftaler også føres ud i livet.

Som opfølgning på læsekonferencen kan læsevejlederen tilbyde at gå med ind i klassen og hjælpe med at tilrettelægge den differentierede skriftsprogsundervisning og herigennem inspirere dansklæreren eller klassens team til en helhedspræget undervisning, så det sikres, at der undervises i såvel læsning som skrivning i hele skoleforløbet. Det kan fx være rådgivning om en differentieret danskundervisning med bl.a. litteraturpædagogik, frilæsning eller læsning og skrivning i de øvrige fag.

Skolelederen vil med baggrund i den indsigt, læsekonferencen har givet, have gode forudsætninger for at kunne træffe afgørelse om forskellige former for indsatsmuligheder omkring klassens og den enkelte elevs skriftsprogsudvikling og derigennem bakke op om læsevejlederens arbejde. Den koordinerende speciallærer orienterer på et efterfølgende møde med skolens øvrige speciallærere om læsekonferencens

konklusioner og pædagogiske konsekvenser og sørger for, at eventuelle foranstaltninger bliver sat i værk.

Læsevejlederens dilemmaer

Ifølge bekendtgørelsen om uddannelse af læsevejledere¹ skal læsevejlederen blandt andet være ressourceperson på skolen vedrørende sprog- og læseudvikling og kunne vejlede lærerne om materialevalg, indhold og metoder i forhold til den enkelte elev.

Der er i den danske skolekultur tradition for metodefrihed. Det betyder, at læsevejlederen, der jo samtidig er kollega, gennem sin særlige uddannelse skal have erhvervet en stor didaktisk og metodisk viden om læseprocessteorier og læseundervisning samt besidde en god portion empati for at få lov til at udfordre den traditionelle grænse for lærerens metodefrihed.

Lærerne på skolen skal opleve, at de har fået en længe ønsket sparringspartner, der har en teoretisk tyngde, og som også på en respektfuld måde kan hjælpe med at få gennemført den nødvendige differentiering af læseundervisningen i klassen.

Men det kan være svært og ind imellem noget af en balancegang at vejlede kolleger. For hvordan stiller den enkelte læsevejleder sig, hvis en situation opstår, hvor ledelsen pålægger hende at vejlede en lærer, der ikke ser ud til at have tilstrækkelig styr på sin læseundervisning, og som absolut ikke er interesseret i indblanding? Og hvordan undgår hun at blive opfattet som ledelsens forlængede arm? For at kunne håndtere en sådan situation er det vigtigt, at skolens ledelse over for både lærer og læsevejleder har tydeliggjort, hvilke kompetencer læsevejlederen har fået overdraget, og hvilke skolelederen har beholdt. Det er væsentligt, at læsevejlederen er indforstået med denne kompetencefordeling. Læsevejlederen har ikke, skal ikke have og må aldrig få personaleansvar. Der skal være en helt klar skelnen mellem den undervisningsmæssige rådgivning og vejledning og det ledelsesmæssige ansvar, for at skolens ydelse er i overensstemmelse med gældende regler, normer og forventninger.

Eksempel på opfølgning på læsekonference i en 8. klasse – En beretning fra det virkelige liv

Når selve læsekonferencen er afviklet, skal læsevejlederen samle trådene og følge op på de aftaler, der blev indgået ved læsekonferencen.

På arket "Status- og handleplan"² blev eleverne ind-
delt i fire grupper:

Gruppe 1: Elever, der kan klare større udfordringer

Gruppe 2: Elever, der opfylder trinmål

Gruppe 3: Elever, der har lidt brug for hjælp

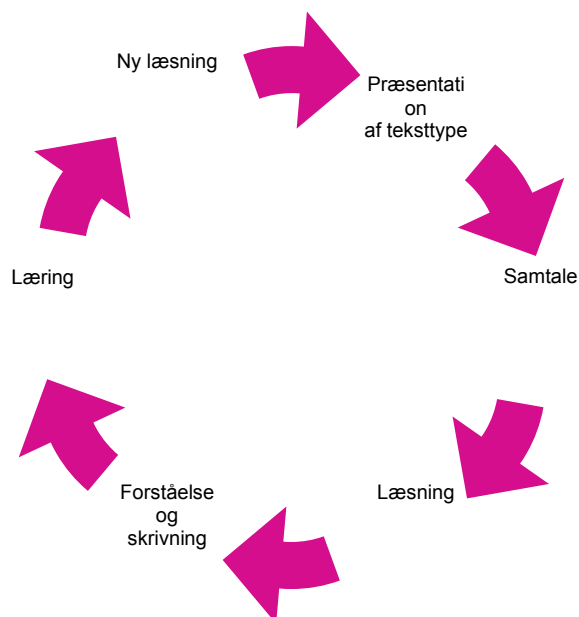
Gruppe 4: Elever, der har brug for en særlig målrettet
indsats.

Dette giver læsevejlederen et overskueligt værktøj
til at tilgodese alle elevers læringsbehov - eventuelt
ved at organisere niveaudelt undervisning på tværs
af klasserne.

På læsekonferencen i denne specielle 8. klasse skulle
der arbejdes med tiltag, der styrkede for forståelse og
elevernes læselyst. Endvidere kom det frem, at der
var stor spredning i elevernes læsehastighed. I klas-
sen var der også en del uro, som man skulle forsøge
at minimere ved mere (lærer-)oplæsning i klassen
samt brug af klasseledelse i forbindelse med læsnin-
gen. Gruppe fire skulle endvidere klædes på brugen
af kompenserende værktøjer, da de ikke magtede
at læse de øgede tekstmængder. De kan så i stedet
bruge deres kræfter på at forholde sig fagligt og
kritisk reflekterende til indholdet i teksterne.

Dansklæreren efterlyste hjælp til hele teamets
arbejde med faglige læsning. Klassen fik derfor

tilbudt et fagligt læsekursus, hvor læsevejlederen
stod for undervisningen - en færdig pakke, hvor der
arbejdes ud fra en læse-skrivemodell, hvor eleverne
blev præsenteret for en faktagenre, for eksempel en
instruerende tekst.

*Skrivemodell udarbejdet af læsevejlederne Birgitte
Blomgren, Lene Nielsen, Lisbeth Haahr Pedersen og
Helle Vaabengaard i forbindelse med "Projekt Turbo-
dansk" 2010 på Bornholm*

Når det er læsevejlederen, der skal stå for denne undervisning, er det både for at inspirere underviserne i klassen og for at efterleve evidensbaseret viden, der viser, at det styrker undervisningen, at læsevejlederen er med ude i klasserne.

Elevernes forforståelse

Forforståelsen blev styrket gennem samtale ud fra associationer og sammenligninger med andre tekster, som klassen havde arbejdet med. Vi diskuterede bl.a. emne, titelvalg, forside, bagsidetekst og overskrifter. De vidste nu, hvilke "skuffer" der skulle åbnes for at hente forhåndsviden, og hvor de efterfølgende skulle lagre deres viden. (Ofte styrkes forforståelsen og hukommelsen ved at medbringe en 3D-model. Skal der eksempelvis læses og arbejdes med en tekst om gedden, kan det være en god idé at medbringe en udstoppet gedde. Mange har aldrig set sådan en! Herved undgås også sammenblanding med geden).

Genreforståelse

Genrernes kendetegn og formål blev introduceret gennem samtale og teksteksempler. Det var væsentligt at gå i detaljer med både opbygning og sprog. Målet var, at eleverne herved blev bevidste om, hvordan de kunne finde oplysninger hurtigst muligt. Herefter skulle eleverne læse et eksempel, hvor de, før de startede læsningen, fik at vide, at læseformålet var 'fokus på genren'. Efter endt læsning diskuteredes genrekendetegnene, og de fandt eksempler i teksten. Derefter skulle eleverne selv producere en tekst i den givne genre, så de fik læst, talt og skrevet om de specifikke genretræk. Det gav dem indsigt i og erfaring med genrernes formål og konkrete brug i og uden for skolen.

Læsevejlederen satte også et 'genrememory' i gang for at sikre, at alle eleverne nu havde styr på de forskellige genrer. Godt tyve plastiklommer blev spredt ud over skolegården, hvorpå makkerpar blev sendt af sted. I hver plastiklomme var et billede af fx en svamp, et hus, en hest, en torsk, og oven for billedet var en tekst skrevet i en bestemt genre. Eleverne blev bedt om at finde plastiklommen med fx 'torsken', læse teksten, diskutere genren og melde tilbage til læreren, hvad de havde fundet ud af. Havde de fået diskuteret sig frem til den rigtige genre, blev de sendt af sted efter en ny plastiklomme. Ellers måtte de retur til opgaven og diskutere igen. Eleverne meldte efterfølgende tilbage, at på denne måde,

var det meget lettere at lære at kende forskel på de forskellige genrer!

Læselyst

I 8. klasse var der en større del af elevgruppen, der havde mistet lysten til læsning og skolearbejde generelt. Det tiltag, vi valgte, var at indgå et samarbejde med skolebibliotekaren. Vi interviewede eleverne og udarbejdede en liste med de genrer, eleverne synes om. Bøger i massevis i de valgte genrer blev hentet ind i klassen og blev de bøger, som eleverne læste i det 'læsebånd', der hver morgen kører på skolen. Ofte blev bøgerne også taget med hjem, 'fordi de lige var så spændende'. Eleverne oplevede nemlig, at de læste bøger, der emnemæssigt faktisk interesserede dem. Samtidig sørgede lærerne også for, at bøgerne passede til hver elevs aktuelle læseniveau. Det sikrede flow i læseprocessen.

Læsehastigheden blev trænet ved 5-5-5-træning. Læsevejlederen havde forud udformet skemaer inspireret af "Læs på." Fordelen ved dette ark er, at udviklingen i elevernes læsetempo bliver meget synlig fra gang til gang, hvilket ofte er motiverende

Der var i denne klasse brug for en mere konsekvent klasseledelse i forbindelse med læsningen, når det samtidig forventedes, at eleverne skulle være færdige på samme tid.

Derfor valgte vi at lade eleverne arbejde i grupper med en konkret tekst og med elementer fra Cooperative Learning, hvor fx en elev er oplæser, en sammenfatter, en giver overskrift og en giver kvalificerede bud på fortsættelsen. En anden tilgang kan være, at læreren læser teksterne højt i klassen, således at hele klassen vil være klar til at gå i gang med det videre arbejde samtidigt.

Kompenserende værktøjer til elever i læsevanskeligheder

Der var desuden en mindre gruppe i klassen, der havde brug for en særlig målrettet indsats. Disse elever har IT-værktøj som hjælpemiddel, fordi de har svært ved at honorere de læsekrav, der er på klassetrinnet. Eleverne (og lærerne) skal huskes på at bruge de kompenserende IT-værktøjer i samtlige fag, hvor der skal skrives eller læses. Derfor må hele lærerteamet bakke op om dette ved at huske eleverne på computeren og fastholde kravet om, at de skal være logget på.

Tidligere havde det været dansklæreren, der satte sig ind i programmerne, men det var et vigtigt tiltag at introducere alle skolens lærere for værktøjerne. Desuden viste det sig at være en god ide at udarbejde en lille folder om programmulighederne og introducere dem på et pædagogisk rådsmøde.

Eleverne fik også en folder med hjem til forældrene, så de kunne få vejledning i at downloade programmerne, så de kunne bakke op om deres barns brug af værktøjerne. Men før det skete, fik forældre og elever et kursus i brugen af værktøjerne i skolens 'Styrkecenter'. Her fik de vist, hvordan de kunne podcaste og downloade lydbøger fra biblioteket, så de også kunne 'læse med ørerne'.

Elever der har brug for – og krav på – større udfordringer

Læsevejlederen skal selvfølgelig have fokus på alle elever, men en særlig opgave er de elever, der kan klare større udfordringer. Der var også en gruppe elever i 8. klasse i denne kategori. Hvis disse elever ikke bliver udfordret, bliver de ofte mindre ambitiøse og i dette tilfælde larmende. Udover at styrke lystlæsningen som beskrevet tidligere må kravene til disse elever højnes. Ikke således at eleverne skal lave ekstra opgaver, da det ofte opfattes som straf, men de skal have mulighed for at fordybe sig yderligere. Eksempelvis er der jo ingen grund til, at disse elever arbejder med personkarakteristik, hvis de allerede viser god forståelse for romanens personer og ved, hvordan en karakteristik laves. Der skal laves andre og mere udfordrende opgaver til denne gruppe – eksempelvis kan der arbejdes med intertekstualitet og inferenser.

Læsevejlederen hjælper således lærerteamet med at differentiere undervisningen, så alle elevers behov tilgodeses. Det er vigtigt, at skolelederen bakker op, og at det sker i samarbejde med skolens specialundervisningslærere.

Litteratur:

Bekendtgørelse om uddannelse af læsevejledere.
<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=25346>

Sigrød Madsbjerg og Lis Pøhler (2008): *Læsevejlederen*. Dafolo

Helle Plouborg, Jytte Vinther Andersen og Gitten

Holten Ingerslev (2010): *Læreren som leder – Klasseledelse i folkeskole og gymnasium*. Hans Reitzels Forlag

Spencer Kagan og Jette Stenslev (2006): *Cooperative Learning*. Malling Beck

Virkningsevaluering af læsevejledning i en kommune: <http://www.eva.dk/presse/pressemeddelelser/projekter/2008/virkningsevaluering-af-laesevejledning-i-en-kommune>

Hanne Fabrin m.fl.(2001): *Læs på*. Dansklærerforeningen

-
- 1 <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=25346>,
  - 2 Sigrød Madsbjerg og Lis Pøhler (2008): *Læsevejlederen*. Dafolo